Stuk **1372** (2007-2008) – Nr. 2

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 2007-2008

20 november 2007

ONTWERP VAN DECREET

betreffende energieprestaties in scholen

VERSLAG

namens de Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie
uitgebracht door mevrouw Veerle Heeren

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Monica Van Kerrebroeck.

Vaste leden:

de heer Werner Marginet, de dames Katleen Martens, An Michiels, Marie-Rose Morel, de heer Leo Pieters;

de dames Cathy Berx, Kathleen Helsen, Sabine Poleyn, Monica Van Kerrebroeck;

de dames Stern Demeulenaere, Laurence Libert, de heer Hans Schoofs;

de heer Ludo Sannen, mevrouw Anissa Temsamani, de heer Robert Voorhamme.

Plaatsvervangers:

mevrouw Marijke Dillen, de heren Pieter Huybrechts, Stefaan Sintobin, de dames Greet Van Linter, Gerda Van Steenberge;

de heren Paul Delva, Jos De Meyer, mevrouw Veerle Heeren, de heer Luc Martens;

de heer Karlos Callens, de dames Margriet Hermans, Anne Marie Hoebeke;

de heren Dirk De Cock, Chokri Mahassine, Joris Vandenbroucke.

Toegevoegde leden:

de heer Jef Tavernier;

de heer Kris Van Dijck.

Zie:
1372 (2007-2008)
– Nr. 1: Ontwerp van decreet

INHOUD

Blz.

I. Toelichting door de heer Frank Vandenbroucke, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming 4

II. Algemene bespreking 5

1. Opmerkingen en vragen van mevrouw An Michiels 5

2. Opmerkingen en vragen van mevrouw Veerle Heeren 6

3. Opmerkingen en vragen van de heer Bart Martens 7

4. Opmerkingen en vragen van de heer Jef Tavernier 8

5. Opmerkingen en vragen van de heer Jos De Meyer 8

6. Opmerkingen en vragen van de heer Robert Voorhamme 9

7. Opmerkingen en vragen van mevrouw Monica Van Kerrebroeck 9

8. Antwoord van de minister 10

9. Bijkomende vragen en opmerkingen 11

III. Artikelsgewijze bespreking en stemming 12

IV. Eindstemming 12

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie besprak op 6 november 2007 het voorstel van decreet betreffende energieprestaties in scholen. De leden van de Commissie voor Openbare Werken, Mobiliteit en Energie werden uitgenodigd om de vergadering bij te wonen.

I. TOELICHTING DOOR DE HEER FRANK VANDENBROUCKE, VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMS MINISTER VAN WERK, ONDERWIJS EN VORMING

Voorafgaandelijk wijst de *voorzitter* erop dat minister Hilde Crevits, bevoegd voor Energie, zich in extremis laat verontschuldigen wegens dringende Europese verplichtingen. Minister Frank Vandenbroucke, bevoegd voor Onderwijs, geeft de toelichting en zal antwoorden op de vragen.

De *minister* stelt dat in Vlaanderen de gebouwen, naast het transport, verantwoordelijk zijn voor de grootste uitstoot van CO_2 in Vlaanderen. Schoolgebouwen nemen hierbij meer dan 1 percent van het totale Vlaamse energieverbruik voor hun rekening. Dat is een significant cijfer. Door te investeren in energiezuinige schoolgebouwen kan dan ook een betekenisvolle bijdrage worden geleverd aan de energiebesparing die er de volgende jaren gerealiseerd moet worden.

Het spreekt voor zich dat scholen in de eerste plaats moeten zorgen voor degelijk onderwijs, maar er is voor hen ook een belangrijke taak weggelegd op het vlak van rationeel energiegebruik. Ten eerste, moet een energiezuinige school minder werkingsmiddelen besteden aan energie, waardoor meer middelen overblijven voor de eigenlijke inhoudelijke opdracht. Ten tweede, heeft een school een voorbeeldfunctie in de strijd tegen de opwarming van de aarde. Ten slotte, is het veel gemakkelijker en overtuigender om leerlingen de inhoud en het belang van het concept duurzame ontwikkeling aan te leren, als de ideeën achter duurzame ontwikkeling door de school zelf worden toegepast.

Voor bestaande scholen stelde de spreker als minister van Onderwijs reeds heel wat middelen ter beschikking voor energiebesparing. Zo nodigde hij scholen uit om een energieboekhouding bij te houden, een energie-audit te laten uitvoeren, stookolietellers te plaatsen, de verwarmingsinstallaties te laten afstellen en een opleiding van energiecoördinator te volgen. Deze maatregelen helpen de scholen om structureel te besparen op hun energiefactuur via een vermindering van het energieverbruik. Daarnaast stelt hij nog tot en met 2010 jaarlijks middelen ter beschikking voor investeringen in rationeel energiegebruik (REG). Zo voorzag hij dit jaar 28 miljoen euro voor maatregelen zoals de installatie van energiezuinige verwarmingsketels, thermostatische kranen, verbeterd dubbel glas en het isoleren van leidingen, muren en daken.

De uitvoering van energiebesparingsmaatregelen in bestaande scholen is zeer belangrijk, maar ook bij nieuwbouw moet ruime aandacht worden besteed aan rationeel energiegebruik. Wie verstandig investeert in een gebouw, kijkt immers niet alleen naar de bouwkost zelf, maar ook naar de kost om het gebouw nadien te gebruiken. Als je goedkoper bouwt, door minder te isoleren, betaal je dat later dubbel terug via de energiefactuur. Bovendien verbruik je dan nodeloos energie en draag je zo bij tot het broeikaseffect.

Het voorliggende ontwerp van decreet betreffende energieprestaties in scholen legt de basis om voor nieuwe schoolgebouwen een ambitieuze energieprestatie-eis vast te stellen. Deze onderbouw is noodzakelijk omdat dergelijke eisen alsook de hieraan gekoppelde subsidiëring van het onderwijs decretaal moeten worden gekaderd.

Eind 2006 werd nog een algemeen decreet inzake energieprestaties voor gebouwen goedgekeurd, dat een eerder decreet op het vlak van energieprestaties van gebouwen verving. In uitvoering van dit decreet werd bepaald dat nieuwe gebouwen in principe moeten beantwoorden aan een E-peil gelijk aan E100. Schoolgebouwen vallen binnen het toepassingsgebied van dit decreet.

Uit een studie van het Wetenschappelijk en Technisch Centrum voor het Bouwbedrijf (WTCB) van maart 2007 blijkt echter dat het economische optimum voor een nieuw energiezuinig schoolgebouw op E70 ligt: de som van de investeringskosten en de energiekosten is dan minimaal. Dit wordt tevens bevestigd door ander studiemateriaal (onder andere de studie van 3E – KULeuven van augustus 2005).

Daarom stelt de minister, samen met de minister van Energie voor om vanaf 1 januari 2008 een E-peil van E70 te verplichten als subsidievereiste voor alle nieuwbouw- of verbouwingswerken waarvoor een E-peilberekening geldt. Nog geen jaar na de verplichting van de E100-norm, is dit een tweede forse stap in de richting van het realiseren van de Kyoto-engagementen.

Een strengere energieprestatie-eis betekent een meerinvestering voor de nieuwbouwprojecten. Deze zal echter worden teruggewonnen via de lagere energiefactuur. De totale bijkomende investerings-

kosten tengevolge van het E-peil van E70 kunnen op basis van berekeningen van het WTCB geraamd worden op 21 euro per vierkante meter bruto-oppervlakte (exclusief btw en algemene onkosten). Om deze meerkost te compenseren, wordt in het decreet de mogelijkheid gecreëerd om de bijkomende kosten die voortvloeien uit de strengere energieprestatie-eis voor alle onderwijsnetten voor 100 percent te subsidiëren. Het E-peil van E70 zal ook gelden voor alle projecten die via het DBFM-programma zullen worden gerealiseerd. Net zoals voor de reguliere financiering zal de meerkost ingevolge de energieprestatie-eis gedekt worden door een volledige betoelaging te voorzien voor de inrichtende machten wiens project wordt gerealiseerd door middel van het DBFM-programma.

Daarnaast wil dit ontwerp van decreet het mogelijk maken om in de nabije toekomst enkele schoolgebouwen te realiseren volgens de zogenaamde passiefhuisstandaard. Dit zijn gebouwen die omwille van hun constructie geen of nauwelijks verwarming nodig hebben. Hierdoor zijn passiefscholen mogelijks de scholen van de toekomst. In tegenstelling tot andere landen (bijvoorbeeld Duitsland, Luxemburg, Oostenrijk, Zwitserland) zijn representatieve schoolgebouwen volgens het passiefhuisconcept zo goed als onbestaande in het Vlaamse onderwijslandschap. Projecten als De Zande in Beernem tonen echter aan dat het bouwen van een passiefschool ook in Vlaanderen een succesverhaal kan zijn. Daarom wil de Vlaamse Regering met dit decreet een aantal pilootprojecten op het vlak van passiefscholen realiseren.

Een selectiecommissie, in hoofdzaak samengesteld uit de onderwijskoepels, zal een aantal pilootprojecten selecteren die volgens de passiefhuisstandaard zullen worden gebouwd. De bijkomende kosten om deze passiefscholen te realiseren (235 euro per vierkante meter bruto-oppervlakte – exclusief btw en algemene onkosten) zullen voor alle onderwijsnetten voor 100 percent worden gesubsidieerd. Voor de inrichtende machten met DBFM-projecten zal de vergoeding voor het passiefhuisconcept gecompenseerd worden in een bijkomende toelage.

In het ontwerp van decreet worden de technische criteria gespecificeerd waaraan een passiefschool minimaal moet voldoen. Niet alleen de geselecteerde en uiteindelijk gerealiseerde nieuwbouwprojecten volgens de passiefhuisstandaard maar ook het algemene onderwijsveld zullen baat hebben bij dit innovatieve concept. De selectiecommissie zal bij de selectie en rangschikking van de potentiële projecten immers rekening houden met de mate waarin de inrichtende macht bereid is de status van pilootproject inzake energieprestaties op zich te nemen en het project open te stellen voor andere inrichtende machten en onderwijsactoren. Daarnaast wordt bij de selectie gekeken naar:

– de representativiteit van het bouwproject;

– de mate waarin een project zich reeds bevindt in een stadium met zicht op snelle realisatie;

– de mate waarin de inrichtende macht de bereidheid en motivatie bewijst om de energieprestaties van het project permanent op te volgen of te laten opvolgen door de Vlaamse overheid; en

– de mate waarin het bouwproject deel uitmaakt van een totaalvisie van de inrichtende macht op duurzaamheid.

De minister verwacht dat door de bouw van deze voorbeeldprojecten de afzetmarkt voor gebouwen volgens de passiefstandaard en de ervaring bij architecten, studiebureaus en aannemers op het vlak van passief bouwen sterk zal vergroten, waardoor de totale bouwprijs van passiefscholen zal verminderen. Op die manier wordt opnieuw een belangrijke stap voorwaarts gezet op het vlak van de energiezuinige scholen van de toekomst.

II. ALGEMENE BESPREKING

1. Opmerkingen en vragen van mevrouw An Michiels

Mevrouw *An Michiels* stelt dat de Vlaams Belang-fractie zeker de achterliggende doelstelling om voor schoolgebouwen een ambitieus energieprestatiebeleid te voeren, steunt. Ze vraagt zich wel af of men in dit geval echter niet heiliger wil zijn dan de paus. In 2006 is er, zoals de minister al stelde, een decreet goedgekeurd dat een omvattende regeling voor nieuwbouw uitwerkt. Nog geen jaar later worden voor Onderwijs nog strengere normen voorgesteld, weliswaar nu met de belofte eraan gekoppeld om de meerkost van deze strengere norm door de overheid te laten subsidiëren. Het voorliggende ontwerp van decreet beloont op geen enkele manier de scholen die nu reeds energiezuinig te werk gaan, noch bestraft het de scholen die niet energiebewust werken.

De spreker stelt zich vragen bij de timing van dit ontwerp van decreet: waarom komt het zo snel na het voorgaande decreet en vooral, waarom na zo weinig bijkomend onderzoek en met zo weinig nuances? Is er bijvoorbeeld al een inventaris opgemaakt van bestaande maatregelen die scholen nu reeds toepassen om hun energieprestaties te verbeteren? Is er al een inventaris opgemaakt van de grootste noden binnen de scholen om die energieprestaties

te verbeteren? Waarom kiest men resoluut enkel voor nieuwbouw en niet voor wat er nu reeds bestaat waar er ook grote noden zijn?

Het ontwerp van decreet is gebaseerd op slechts één studie die handelt over een gedeeltelijke nieuwbouw van een school. Waarop steunt de minister zich om deze studie te veralgemenen en met alle veronderstellingen die deze studie oproept? Ook de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) stelt deze vraag en merkt zelfs op dat de WTCB-studie zelf een andere regeling voor schoolgebouwen prefereert dan de hier voorgestelde regeling. Waarom werd dan gekozen voor het invoeren van de E-70-norm?

Volgens de Vlaams Belangfractie wordt er gekozen voor de financiering van de meerkost die deze strengere norm met zich meebrengt. Nochtans staat in verschillende adviezen dat er nog andere alternatieven zouden bestaan om hetzelfde resultaat te bereiken. De Minaraad heeft bijvoorbeeld expliciet gevraagd om deze alternatieven te onderzoeken. Is dit gebeurd? Is hiervan een resultaat gekend? Ook de SERV maakt een gelijkaardige opmerking, maar stelt het zelfs nog scherper: waarom zijn mogelijke alternatieven niet onderzocht in de reguleringsimpactanalyse (RIA)? De spreker meent dat de RIA net ervoor moest zorgen dat ook mogelijke andere pistes kort even toegelicht en onderzocht werden. Dit is niet het geval in de bijgevoegde RIA.

De extra subsidie voor de betaling van de meerkost komt uit de reguliere middelen voor infrastructuur. Op het ogenblik dat de wachtlijst voor infrastructuurwerken zeker niet verkleint, ondanks de DBFM-constructie, roept dit toch wel wat vraagtekens op. Kan de minister met zekerheid zeggen dat door het invoeren van dit decreet er geen negatieve effecten gaan zijn op het verder afbouwen van die wachtlijsten? Kan de minister nu al zeggen welke de effecten van het subsidiëren van die meerkost gaan zijn op de gang van zaken bij DBFM?

De Vlaams Belangfractie is steeds van mening geweest dat voor nieuwe initiatieven nieuw geld moet worden voorzien. Dat is hier duidelijk niet het geval. Hoezeer de fractie de doelstelling van het ontwerp van decreet ook kan onderschrijven, het feit dat deze bijkomende nodige middelen uit reguliere infrastructuurmiddelen moeten komen, noopt hen ertoe om het voorliggende ontwerp van decreet niet goed te keuren.

Verder wenst mevrouw Michiels nog nader in te gaan op het bouwen van scholen volgens de passiefhuisstandaard. De spreker kan zich vinden in het feit dat dit als experiment wordt opgezet en dat hiervoor extra subsidies worden voorzien. Eerst onderzoeken of iets haalbaar en werkbaar is, vooraleer het veralgemeend in te voeren, lijkt haar een logische gang van zaken. De vraag is echter waar de middelen vandaan moeten komen. Zowel in de decreettekst als in de memorie van toelichting leest zij “binnen de in de begroting voorziene middelen”. Zijn dit dan ook de reguliere infrastructuurkredieten? Of worden hiervoor toch extra middelen voorzien?

Ten slotte verwijst de spreker naar wat zij reeds in het verleden al verschillende malen heeft gezegd: het Vlaams Parlement wordt gereduceerd tot een loutere stemmachine. De communicatie rond het voorliggende ontwerp van decreet is hiervan een zoveelste voorbeeld: alles wat hiermee te maken heeft, is al gecommuniceerd alsof het decreet al in voege is en dit terwijl de bespreking pas op 6 november in commissie plaatsvindt. De inschrijvingen voor de passiefhuisscholen zijn zelfs reeds afgesloten op 28 september 2007. Dat leidt tot rechtsonzekerheid voor de scholen. Zij moesten inschrijven voor iets waarvan zelfs de bespreking nog niet was aangevat. Omdat de minister misschien meer belang hecht aan de woorden van de SERV, wenst ze deze adviesraad te citeren: “Ook over het voorliggende voorontwerp heeft de Vlaamse Regering intensief gecommuniceerd alsof er al een definitieve beslissing zou zijn. In werkelijkheid gaat het slechts om een voorontwerp dat nog een adviesprocedure bij adviesraden en Raad van State moet doorlopen en een goedkeuringsprocedure bij de Vlaamse Regering (definitieve goedkeuring) en parlement. Uiteraard heeft dit risico’s aangezien ontwerp regelgeving per definitie nog kan worden aangepast. Bovendien creëert dergelijke communicatie verwarring bij media, burgers en doelgroepen omdat dit het onderscheid tussen aangekondigd en werkelijk beleid vertroebelt.”.

2. Opmerkingen en vragen van mevrouw Veerle Heeren

Mevrouw *Veerle Heeren* stelt dat de CD&V-fractie het ontwerp van decreet ten volle steunt omdat het ambitieuze doelstellingen heeft. Niet alleen particulieren of de bouwsector, maar ook de overheid heeft een verantwoordelijkheid als het gaat over het halen van de Kyotonormen en energiezuinig wonen. Dit geldt niet alleen voor verschillende beleidsdomeinen zoals Onderwijs, Welzijn, Socialewoningbouw maar voor het ganse patrimonium van de overheid.

Op enkele jaren tijd is de mentaliteit helemaal omgeslagen. Bij de bespreking van het oorspronkelijk decreet rond energieprestaties was er nog veel verdeeldheid bij alle fracties omdat men bijvoorbeeld veel twijfels had over de afdwingbaarheid. Een van de redenen voor die ommezwaai in de maatschappij

in het algemeen, is de stijgende stookolieprijs. Ook de scholen voelen hiervan de weerslag.

De E70-norm is ambitieus maar tegelijk zeer verantwoord gelet op de energiekosten en de eerder beperkte investeringskost. Dat dit realistisch is wordt volgens de spreker bewezen door de recente communicatie van minister Hilde Crevits, bevoegd voor Energie, over woongebouwen. Oorspronkelijk stond men erg sceptisch tegenover de ingevoerde E100-norm. Het was zelfs zo dat in de maand voorafgaand aan het van toepassing worden van het decreet, er een toevloed was van bouwaanvragen in alle Vlaamse gemeenten om toch maar niet onder het decreet te vallen. De gemiddelde energienorm bij nieuwbouw bedraagt momenteel echter E92. Dit betekent dat niet alleen de bouwheer en de particulier maar ook de sector het terrein willens nillens heeft ontdekt. Vraag en aanbod worden op elkaar afgestemd en hoe meer vraag, hoe goedkoper een dergelijke investering zal worden. Mevrouw Heeren gelooft dan ook in de E70-norm. Misschien is het zelfs mogelijk om binnen vijftien jaar te evolueren naar de E60-norm. Politici moeten luisteren naar de verzuchtingen van de bevolking maar moeten ook af en toe de moed hebben om de burgers te wijzen op de feiten. Wie investeert in energiebesparende maatregelen, wint daarbij, net zoals het milieu.

Wat de passiefscholen betreft, verwijst mevrouw Heeren naar het werkbezoek van een aantal commissies aan Vlaamse passiefgebouwen in verschillende sectoren zoals Onderwijs en Welzijn. Deze voorbeelden getuigen van de haalbaarheid. De school die werd bezocht was een technische school waar ook een grote keuken was. Na vijf jaar zou een evaluatie moeten worden gemaakt van de energiebaten ten opzichte van de investeringskost om dit te vergelijken met de E70-norm. De spreker is niet overtuigd dat de passiefschool beter is dan een schoolgebouw dat voldoet aan de E70-norm. Anderzijds vindt zij het zeer zinvol dat er geld wordt uitgetrokken als stimulans om passiefscholen te bouwen. Zij is echter realistisch genoeg om te beseffen dat dit morgen al de norm voor Vlaanderen of West-Europa kan zijn.

Mevrouw Heeren is wel verwonderd dat de minister al de inschrijvingen voor passiefscholen heeft afgesloten omdat het decreet nog moet worden goedgekeurd en pas op 1 januari 2008 van toepassing wordt.

Mevrouw Heeren was verrast door het project De Zande in Beernem omwille van het type school. Het zou een zinvolle oefening kunnen zijn om na te gaan in welke mate passiefscholen mogelijk zijn voor basis-, secundair onderwijs, hogescholen, nijverheidsscholen enzovoort. Zo kan worden nagegaan waar een dergelijk project het meest rendeert.

Mevrouw Heeren verwijst naar de vraag om uitleg van mevrouw Monica Van Kerrebroeck over passiefwonen, en de tussenkomst van mevrouw Helsen. Het Centrum Duurzaam Bouwen relativeert immers een aantal cijfers. Daarom is het belangrijk dat het om een pilootproject gaat dat bovendien geëvalueerd wordt binnen enkele jaren. Dan zal kunnen uitgemaakt worden waar men best de meeste middelen in investeert: passiefscholen of de E70-norm.

Volgens mevrouw Heeren is het interessant om bovendien per provincie een project te selecteren.

Uit het Energiefonds krijgt Onderwijs, net zoals Socialewoningbouw, 7 miljoen euro. Op welke manier zal dit bedrag worden besteed? Het zou daarvoor goed zijn om een inventaris te hebben van het patrimonium om bijvoorbeeld te weten hoeveel scholen een geïsoleerd dak hebben. Mogelijks zou dit in verrassende, in negatieve zin, cijfers resulteren. Het bestaande patrimonium is immers vrij oud. Dit volledig omzetten in nieuwbouw is een illusie. Een gelijkaardige oefening binnen de Socialewoningbouw heeft alleszins tot onthutsende cijfers geleid: tienduizenden woningen hebben nog steeds enkel glas. Voor Socialewoningbouw komt die investering ten goede aan de sociale huurder, voor Onderwijs komt dit ten goede aan het algemene budget.

De spreker wenst ten slotte te weten hoe de zaken worden aangepakt door het departement Onderwijs. Welke specialisten bevinden zich op welke plaatsen om de knowhow door te geven?

3. Opmerkingen en vragen van de heer Bart Martens

De heer *Bart Martens* sluit zich graag aan bij de woorden van lof van mevrouw Heeren voor de Vlaamse Regering. De overheid maakt haar voorbeeldfunctie met voorliggend ontwerp van decreet ten volle waar door nieuwe schoolgebouwen 30 percent energiezuiniger te maken dan de verstrengde energieprestatienorm die al een jaar in voege is. E70 is bovendien een energieprestatiepeil dat overeenkomt met het economisch optimum. Dit betekent dat de initiële meerkost bij de bouw of renovatie zich terugverdient door de lagere energiefactuur.

Daarnaast is het zinvol omdat de Vlaamse overheid een aantal internationale verplichtingen moet nakomen, namelijk het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen. Als de overheid dit niet doet met zinvolle inspanningen, dan zullen andere maatschappelijke actoren tot inspanningen moeten worden aangezet die misschien niet altijd even kostenefficiënt zijn.

Door de voortrekkersrol zullen leveranciers van bouwmaterialen, aannemers en architecten ervaring opdoen met meer innoverende technieken. Dit is zeker het geval voor het stimuleren van passiefscholen. Langzaam zullen deze technieken doorsijpelen bij alle betrokken bouw- en woonactoren, de reguliere bouwmarkt, de socialewoningbouw, bij de bouw van verzorgingsinstellingen enzovoort. Op die manier zullen deze innoverende technieken snel goedkoper worden. Dit fenomeen deed zich bijvoorbeeld voor toen de overheid de superisolerende beglazing ging stimuleren. Door het groeien van het aanbod zal de prijs mee dalen zodat initieel innoverende technieken algemeen toegepast worden.

De heer Martens is verwonderd door de kritiek van de Vlaams Belangfractie omdat de initiatieven die hij in de Senaat heeft genomen rond het stimuleren van passiefwonen daar wel de steun kregen van het Vlaams Belang. In de Senaat heeft het Vlaams Belang bovendien zelf een wetsvoorstel ingediend voor een verlaagde btw voor passiefgebouwen.

De spreker hoopt dat het voorbeeld voor schoolbouw inspirerend werkt voor de andere Vlaamse ministers. Samen met mevrouw Heeren heeft hij minister Keulen al meermaals aangepord om ook voor socialewoningbouw meer stringente energieprestatie-eisen te stellen. Het nieuwe bestek dat de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen heeft opgemaakt gaat uit van een energieprestatiepeil van 80. Indien voor de schoolgebouwen E70 het economisch optimum is, zal het economisch optimum voor socialewoningbouw wellicht nog lager liggen omdat de stookuren van sociale woningen ruimer zijn dan die van schoolgebouwen. Deze staan immers in weekends en vakantieperiodes veelal leeg. Het is dan moeilijker om de initiële meerkost bij de bouw te gaan terugverdienen op een verlaging van de energiefactuur. Ook bij verzorgingsinstellingen ligt dit economisch optimum bij een strenger energieprestatiepeil. Voor socialewoningbouw geldt bovendien dat deze huurders er met de stijgende energieprijzen echt behoefte aan hebben omdat het voor velen onder hen steeds moeilijker wordt om op het einde van de maand de eindjes aan elkaar te knopen. De energiefactuur vreet een steeds groter deel van het besteedbaar inkomen weg. Het is daarom niet te verantwoorden dat nieuwe sociale woningen niet minstens zouden beantwoorden aan dat economisch optimum. Het zou de bestaande energie-armoede deels uit de wereld kunnen helpen.

4. Opmerkingen en vragen van de heer Jef Tavernier

De heer *Jef Tavernier* wenst niet uit te weiden over andere sectoren waar de overheid nog meer inspanningen zou moeten leveren. De doelstellingen van het voorliggende ontwerp van decreet zijn zeer lovenswaardig. Het is belangrijk dat dit wordt goedgekeurd en dat er ook subsidiëring wordt voorzien om die doelstellingen te bereiken. Er stelt zich echter een probleem met de financiering. Zoals ook in sommige adviezen kan de vraag worden gesteld of de gebruikte cijfers realistisch zijn. Is de studie waarop men zich baseert voor de subsidiebedragen niet te beperkt? Zijn de bedragen voldoende om de bijkomende investeringskost te dekken?

In het kader van de beschikbaarheid van schoolinfrastructuur, spreekt men van een toename van de beschikbaarheidsvergoeding van 30 tot 40 percent. Gaat de Vlaamse Regering er dan vanuit dat de resterende 60 à 70 percent wordt gerecupereerd door de gerealiseerde energiebesparing? Men mag er toch vanuit gaan dat een bijkomende investeringskost die door de Vlaamse Regering wordt opgelegd voor 100 percent wordt betoelaagd. De heer Tavernier verwijst naar een gelijkaardige opmerking van de SERV.

Er werden al verschillende maatregelen genomen in het kader van REG. Daarom moet erop worden gelet dat men nog het bos door de bomen ziet.

Ten slotte wordt alles gefinancierd vanuit het budget van het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGIOn). Er bestaan echter al lange wachtlijsten. Riskeert men niet, door de meerkosten uit hetzelfde budget te financieren, de wachtlijsten nog langer te maken? Uit het onlangs gepubliceerde jaarverslag van AGIOn blijkt immers dat men de projecten uit 2000 versneld zal uitvoeren. Tenzij het budget zou groeien, betekent dit dat de wachtlijst nog langer gaat worden. Dit kan volgens de spreker niet de bedoeling zijn.

5. Opmerkingen en vragen van de heer Jos De Meyer

De heer *Jos De Meyer* stelt dat het voorliggende ontwerp van decreet belangrijk is, ook op het vlak van energiebesparing. Hij heeft echter ook enkele vragen waarvoor hij zich baseerde op de afgeleverde adviezen.

Zo stelt de Vlor in zijn advies: “De Vlor vraagt zich af of in dergelijke gebouwen de investeringskost wel in verhouding staat tot de meeropbrengst. In dat opzicht is het wellicht aan te bevelen de E70-norm enkel toe te passen op nieuwbouw of grondige vernieuwbouw.”. De heer De Meyer dacht dat dit echter het geval was. Kan de minister dit verduidelijken?

Verder schrijft de Vlor: "De Vlor vindt dat we in Vlaanderen zeker een duidelijker zicht moeten krijgen op de meerwaarde van passiefscholen maar ook op de moeilijkheden. Maar de vraag rijst of het model van passiefscholen het enige is en op welke wijze de meerwaarde van andere pistes kan worden onderzocht en beoordeeld. Er zijn andere pistes denkbaar, bijvoorbeeld met alternatieve energiebronnen.". Hoe staat de minister tegenover deze denkpiste?

De Minaraad merkt op: "Een aantal projecten die al lang in de pijplijn zitten, zullen vermoedelijk nog verdere vertraging oplopen. De nota aan de Vlaamse Regering gaat niet in op de praktische gevolgen voor de projecten. De nieuwe regeling geldt voor alle scholen die vanaf 1 januari 2008 een bouwaanvraag indienen. Vele scholen die op de wachtlijst staan hebben nog geen geldige bouwvergunning maar beschikken wel over een principiële verklaring van de burgemeester of schepenen.". Wat is de opinie hierover van de minister?

Gevraagd door verschillende leden wat de Minaraad bedoelt met een principiële verklaring van de burgemeester en schepenen, antwoordt de heer De Meyer dat het wat hem betreft, gaat om de vraag wanneer men een bouwaanvraag moet indienen als men een school wil bouwen. Een bouwvergunning is slechts een jaar geldig, en slechts een maal verlengbaar met een jaar. Het dossier kan stedenbouwkundig rond zijn, maar daarom is de financiering dat nog niet. Mogelijks vervalt dan de verkregen toelating. Een andere mogelijkheid is dat men wacht met de bouwaanvraag maar al een stedenbouwkundig attest aanvraagt. Zodra men dan weet dat men in aanmerking komt voor financiering kan men een bouwaanvraag effectief indienen. Vermoedelijk bedoelt de Minaraad dit met een principiële goedkeuring

Een andere opmerking van de Minaraad: "Momenteel bestaan er tal van maatregelen voor REG in schoolgebouwen en zijn er bijkomende aangekondigd. De vraag is of de aanpak niet te versnipperd is en of er geen geïntegreerd actieplan moet opgesteld worden.". Zij wijzen er verder op dat uit een studie van de VITO (Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek) blijkt dat 60 percent van de scholen niet over dubbel glas beschikt en 70 percent over onvoldoende dakisolatie.

Tot slot is er de opmerking van de SERV over de communicatie. De maatregel werd op een bepaald moment aangekondigd en er werd aan schoolbesturen gevraagd om hun kandidatuur te stellen vóór 28 september 2007 voor nieuwbouwprojecten die voldoen aan de passiefhuisstandaard. De heer De Meyer had dat opgemerkt tijdens het zomerreces en de minister hierover onmiddellijk een schriftelijke vraag gesteld (*Vr. en Antw.* Vl. Parl. 2006-07, september 2007 (Vr. nr. 207 DE MEYER)). De heer De Meyer stelde in deze vraag dat, aangezien het Vlaams Parlement pas op 24 september 2007 opnieuw in zitting is, de kans groot is dat over het betrokken decreet niet voor 28 september 2007 gestemd zal worden, omdat de kandidaturen moesten binnen zijn op 28 september 2007. De minister antwoordde: "Voorlopig blijft de inschrijvingsdatum voor het indienen van de kandidaturen als passiefhuisproject behouden op 28 september 2007.". Volgens de heer De Meyer getuigt het van ordentelijk bestuur als correspondentie, omzendbrieven en besluiten gebaseerd zijn op goedgekeurde decreten. Het decreet zal in werking gaan op 1 januari 2008. Wat het artikel betreft over de passiefscholen kan de Vlaamse Regering een andere datum bepalen. De Vlaamse Regering kan echter moeilijk een andere datum bepalen indien het betreffende decreet op dat moment nog niet goedgekeurd was door de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement.

6. Opmerkingen en vragen van de heer Robert Voorhamme

De heer *Robert Voorhamme* beklemtoont dat ondanks een aantal vragen die er nog zijn, en waarvan hij aanneemt dat de minister er zal op antwoorden, wat hem betreft de opportuniteit van het voorliggende ontwerp van decreet niet in vraag kan worden gesteld. Als indiener van het Energieprestatiedecreet heeft hij destijds de discussie op de voet gevolgd. Hij wijst op de vele oneigenlijke argumenten die door velen, ook door de bouwsector, werden gebruikt om de overschakeling naar nieuwe technologieën zo lang mogelijk tegen te houden. De 'opportunity cost', de kostprijs – gelet op de evolutie van de brandstofprijzen –, veroorzaakt door niet snel maatregelen te nemen, stijgt razendsnel. Tijdens de ganse zittingsperiode werden in de commissie regelmatig discussies gevoerd over de financiering van het Vlaamse onderwijs. Indien niet snel te werk wordt gegaan om de energiekosten voor scholen onder controle te houden, dan zal het budget voor het verruimen van de werkingsmogelijkheden voor scholen, verloren gaan. Dit ondanks de gigantische budgettaire inspanningen die tijdens de huidige legislatuur werden geleverd.

7. Opmerkingen en vragen van mevrouw Monica Van Kerrebroeck

Mevrouw *Monica Van Kerrebroeck*, voorzitter, treft vooral dat bij de criteria voor de selectie van passiefscholen de mate waarin het bouwproject deel uitmaakt van een totaalvisie van de inrichtende macht op duurzaamheid, een criterium is. Zij vindt het heel belangrijk dat de gebruikers – leerlingen, leerkrach-

ten enzovoort – bewust worden gemaakt van rationeel energiegebruik. Zo kan een multiplicatoreffect ontstaan, via de milieuwerkgroepen in scholen, via de pedagogische raden en ook voor andere sectoren. Het voorliggende decreet past zo in een totaalkader van energiebewust leven.

Mevrouw *Veerle Heeren* verwijst wat dit betreft naar het werkbezoek in Beernem. Kinderen werden betrokken bij het ganse bouwproces en het gebruik van de gebouwen.

8. Antwoord van de minister

De *minister* vindt dat meerdere sprekers goed hebben verwoord wat de zin is van het ontwerp van decreet. Het is zoals mevrouw Heeren stelde "ambitieus maar ook verantwoord". Het klopt ook zoals zij zei dat met de oproep voor projecten die beantwoorden aan de passiefhuisstandaard een grootschalige proeftuin wordt gecreëerd. Zo kan worden bijgeleerd en kan de bouwsector worden gestimuleerd om hierin initiatieven te nemen.

Mevrouw Michiels heeft volgens de minister iets gezegd wat een beetje tegenstrijdig is. Namelijk enerzijds dat we te ambitieus zouden zijn en anderzijds verwijst zij naar het feit dat één studie als uitgangspunt wordt genomen die niet mag worden veralgemeend omdat deze studie niet hetzelfde zegt als wat in het ontwerp van decreet staat. En dat is inderdaad ook zo. Het feit dat het ontwerp van decreet niet de 'strengste normen' van de studie overneemt, heeft te maken met het feit dat de minister niet overambitieus wil zijn. Het klopt dat de WTCB-studie slechts betrekking heeft op één, weliswaar representatief, gebouw waarin verschillende functies aanwezig zijn die als een representatieve mix van de typische functies van schoolgebouwen kan worden beschouwd. Maar volgens de WTCB-studie kan men tot de E60-norm gaan vooraleer men aan het punt komt waarbij, gegeven de huidige prijsverhoudingen, het financieel niet meer interessant is. Door de E70-norm te hanteren wordt het voorzichtigheidsprincipe gevolgd. Dit sluit niet uit, zoals mevrouw Heeren stelde, dat in de toekomst de E60-norm zal worden gehanteerd. Door te kiezen voor de E70-norm wordt de investeringskost binnen de vier jaar terugbetaald door de lagere energiefactuur. Dat is een zeer redelijke terugverdientijd waarbij bovendien het financieel voordeel ten goede komt van de scholen. Ook de passiefstandaard kan volgens de minister economisch zinvol zijn met een terugverdientijd van tien à twaalf jaar. Er is bovendien niet alleen de WTCB-studie. Daarnaast is er de studie van 3E en de KULeuven waaruit blijkt dat het economisch optimum voor nieuwbouw zich situeert tussen de E60- en de E70-norm.

Er werd gevraagd of met de voorliggende regeling niet wordt ingeteerd op de budgetten om het fundamentele bouwprobleem van scholen aan te pakken. De minister vindt van niet. De meerkost zal inderdaad worden gefinancierd uit het voorziene budget van de meerjarenbegroting. Maar er wordt geschat dat in het reguliere circuit, de meerkost, op basis van de 21 euro per vierkante meter subsidie, 2,2 miljoen euro per jaar zal zijn. Dit bedrag komt uit het bestaande budget. Het globale bestaande budget is echter tussen 2000 en 2003 voor zowel het gemeenschapsonderwijs als voor de sectoren die door AGIOn worden betoelaagd, 152 à 155 miljoen euro per jaar. In 2004 is dit gezakt tot 137 miljoen euro. Sindsdien is er een systematische stijging met voor 2008, afgerond, een budget van 246 miljoen euro. Het reguliere bouwbudget is dus enorm gestegen. In vergelijking met 2004 is dit bijna een verdubbeling. Daarvan 2,2 miljoen euro afnemen om zuiniger te bouwen, vindt de minister geen groot probleem. Dezelfde redenering geldt voor de DBFM. De Vlaamse Regering engageert zich met de DBFM-operatie in de terugbetaling van de beschikbaarheidsvergoedingen die gedurende vele jaren zullen moeten worden betaald door de scholen. Dat is een gigantische inspanning.

De heer Tavernier vroeg of de tussenkomst anderzijds wel zal volstaan. Volgens de minister is er sprake van een misverstand. Voor de gesubsidieerde sector waar de overheid maar 60 à 70 percent betoelaagt van de kost, ook in de DBFM, zal dit percentage ook worden toegepast op de verhoogde kost ingevolge grotere energiezuinigheid. En de rest van de kostenverhoging wordt ook terugbetaald doordat een bijkomende subsidie van 30 à 40 percent zal worden gegeven. In totaal zal dus 100 percent van de verhoging worden betoelaagd. Wat niet betoelaagd wordt in de gesubsidieerde sector, is het gedeelte van de niet-verhoogde kost. Dit werd vroeger ook niet gesubsidieerd. Het gaat dus om een totale dekking. Voor de gesubsidieerde sector is dit nieuw, want dat verandert de verhoudingen tussen de gefinancierde en de gesubsidieerde sector een beetje.

Wat de timing van de oproep betreft, stelt de minister dat indien de deadline voor indiening van projecten niet zo vroeg zou geweest zijn, er veel tijdverlies zou zijn geleden. Het was kiezen tussen de pest en de cholera. Mocht de minister gewacht hebben met de eerste oproep voor passiefgebouwen tot het voorliggende ontwerp van decreet gestemd is, dan zou de DBFM-operatie nog maanden vertraging hebben opgelopen. De invoering van de voorliggende regeling in het reguliere en DBFM-circuit moest worden meegenomen in de opmaak van de bestekken voor de vennootschappen die geïnteresseerd waren in DBFM. Zij moesten weten dat er een kleine portefeuille zou kunnen zijn van scholen die willen bou-

wen volgens de passiefstandaard. Zoniet ontstond er een probleem van gelijke behandeling. Er kon niet gezegd worden dat passiefstandaardbouw alleen kon in het reguliere circuit en niet bij DBFM. De oproep was echter een louter voorbereidende werkzaamheid. De wijze waarop zal worden geselecteerd is bepaald door het voorliggende ontwerp van decreet.

De minister is het niet eens met de opmerking van mevrouw Michiels over mogelijke communicatiefouten. Hij maakt ten opzichte van de media steeds duidelijk dat zaken die door de Vlaamse Regering werden goedgekeurd, nog niet noodzakelijk morgen al kunnen worden uitgevoerd omdat er nog allerlei procedures moeten worden gevolgd, zoals de goedkeuring door het Vlaams Parlement. Hij herhaalt dit voortdurend. Maar het is een boodschap die niet altijd makkelijk passeert omdat de media een eenvoudig verhaal wil brengen. Voor het geïnteresseerde milieu was het volgens de minister echter duidelijk dat het decreet eerst moest gestemd zijn.

De opmerking van mevrouw Heeren dat in de uiteindelijke selectie verschillende soorten scholen zouden moeten aanwezig zijn, vindt de minister interessant. Hij zal deze opmerking bezorgen aan de verantwoordelijken voor de selectie. Een van de selectiecriteria in het ontwerp van decreet handelt over de representativiteit bij passiefbouw. A la limite zou het ook om een regionale representativiteit kunnen gaan, maar dit wenst de minister over te laten aan de selectiecommissie. De vraag is namelijk of er hiervoor voldoende interessante reacties zullen zijn op de oproep en of dit dan zinvol en verantwoord is.

Wat de 7 miljoen euro betreft die via de laatste begroting ter beschikking werd gesteld, is er nog overleg gepland tussen AGIOn en het Vlaams Energieagentschap. Voor dit budget zal een creatieve aanwending worden gezocht, met als risico het verwijt dat het een versnipperd geheel aan initiatieven wordt.

Het klopt verder dat niet altijd de situatie van het gebouwenpark is gekend, bijvoorbeeld op het vlak van beglazing, isolatie enzovoort. Aan de voorzitter van de selectiecommissie DBFM, de heer Jan Adé, werd gevraagd om een inventaris op te maken van de situatie van het gebouwenpark en om vooral met de representatieve vertegenwoordigers van het onderwijsveld na te denken wat op 20 jaar zou kunnen bereikt worden met het bestaande gebouwenpark op het vlak van isolatie, beglazing enzovoort.

De minister vindt het goed dat de heer Martens en mevrouw Heeren bij de andere Vlaamse ministers zullen aandringen om het voorbeeld van Onderwijs in andere sectoren zoals Huisvesting te volgen.

In antwoord op de opmerking van de heer Tavernier, stelt de minister dat het klopt dat er verschillende initiatieven werden genomen en dat moet nagegaan worden of het terrein mee is.

In antwoord op de eerste vraag van de heer De Meyer stelt de minister dat de E70-norm alleen geldt voor deze nieuwbouw of verbouwing waarvoor een energieprestatiepeil moet worden vastgesteld. Het gaat om belangrijke verbouwingen. Er is dus een aanpassing geweest van het ontwerp van decreet aan die opmerking van de Vlor.

De heer De Meyer verwees naar de vraag van de Vlor of het model van passiefscholen het enige is. De minister antwoordt dat dit niet het geval is. Dit is niet de norm maar het is een interessante proeftuin om ook voor collectieve gebouwen zoals schoolgebouwen te kijken wat de mogelijkheden zijn. Het is een leerproces, voor Onderwijs en voor de bouwsector.

De minister wenst het probleem in verband met de principiële goedkeuring van de bouwaanvraag door burgemeester en schepenen meer algemeen te stellen. Het zou kunnen dat de bouwheer al ver in een traject gevorderd is waarbij de bouwaanvraag nog niet is gebeurd en dat plots blijkt dat, vermits de bouwaanvraag er niet voor 1 januari 2008 kan zijn, er een nieuwe E-norm geldt. Het verschil tussen de E100-norm en de E70-norm is niet van die aard dat het concept totaal moet worden herzien. Wel zal er meer aandacht moeten gaan naar isolatie, beglazing enzovoort.

De minister is akkoord met mevrouw Van Kerrebroeck dat wanneer leerlingen zich bevinden in een omgeving waar aandacht moet zijn voor gedrag, het voorliggende een interessante pedagogische oefening is. Het zou goed zijn mochten scholen bij alle kleine of grote initiatieven (plaatsen van meters, isolatie enzovoort) in dit verband de technisch en wetenschappelijk georiënteerde leerlingen voor zo'n project interesseren. Zo kan de band worden gelegd met hun onmiddellijke omgeving en de leerstof. De minister hoopt ook dat hiervoor meer aandacht zal zijn in de bouwrichtingen, zeker wanneer een dergelijk project in hun school wordt opgezet.

9. Bijkomende vragen en opmerkingen

Mevrouw *Veerle Heeren* stelt dat, of het nu de 2,2 miljoen euro is die men uittrekt, of een groter bedrag, men in de politiek op langere termijn moet durven denken. Scholen die in energiebesparing investeren, zijn sowieso winnaars. Het beste bewijs zijn de stijgende stookoliekosten die een steeds groter beslag leggen op de middelen. Voor de spreker

mag er de volgende jaren een nog groter budget dan 2,2 miljoen euro hiervoor worden uitgetrokken.

De heer *Jos De Meyer* vraagt hoeveel kandidaturen er zijn ingediend voor passiefscholen voor enerzijds de DBFM-formule en anderzijds de klassieke formule. De spreker verwijst naar zijn eerdere schriftelijke vraag en het antwoord van de minister dat stelde dat voorlopig de inschrijvingsdatum op 28 september 2007 werd behouden.

De heer De Meyer kreeg de vraag van een school of het zinvol was om zijn kandidatuur te stellen of te werken via de klassieke formule.

De *minister* antwoordt dat het niet gaat om het al dan niet instappen in de klassieke formule. De vraag was wie geïnteresseerd was in een bouwproject dat beantwoordt aan de passiefhuisstandaard, ofwel in het reguliere circuit, ofwel via het DBFM-circuit. De minister antwoordt verder dat het gaat om in totaal 59 projecten: 25 via DBFM, de rest via het reguliere circuit. Hij vraagt aan de heer De Meyer om zijn specifiek dossier aan hem over te maken. De heer De Meyer zegt dat hij als parlementslid ervan uitging dat de regelgeving eerst nog in het parlement zou besproken worden, vandaar zijn twijfel over de deadline van 28 september 2007.

Mevrouw *Veerle Heeren* vraagt of de 7 miljoen euro van het Energiefonds wordt ingezet voor passiefbouw.

De *minister* antwoordt dat er nog geen beslissing is gevallen.

Mevrouw *Veerle Heeren* vraagt of bij de meerkost van 2,2 miljoen euro ook passiefbouw zit of dat het alleen gaat om de E70-norm.

De *minister* antwoordt dat het alleen om de E70-norm gaat. Voor passiefbouw wordt dit ruw geschat op 9 miljoen euro, gespreid over meerdere jaren voor een tiental projecten. Hij kan hier niet erg concreet op antwoorden vermits nog moet worden nagegaan welk budget beschikbaar is.

Mevrouw *Veerle Heeren* vraagt of het budget in verhouding zal staan tot het aantal projecten.

De *minister* antwoordt dat hij dat niet zo hard heeft geformuleerd. Er moet ook rekening worden gehouden met de budgettaire mogelijkheden. Beide spelen mee.

Mevrouw *Monica Van Kerrebroeck,* voorzitter, vraagt of er al een tijdspad is uitgetekend voor de verdere selectie en afhandeling.

De *minister* antwoordt dat er nog geen timing is. Eerst moet het ontwerp van decreet worden gestemd.

III. ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING EN STEMMING

Artikel 1

Bij dit artikel worden geen opmerkingen geformuleerd.

Het artikel wordt unaniem aangenomen met 14 stemmen.

Artikelen 2 tot 6

Bij deze artikelen worden geen opmerkingen geformuleerd.

Deze artikelen worden aangenomen met 9 stemmen voor, bij 5 onthoudingen.

IV. EINDSTEMMING

Het ontwerp van decreet betreffende energieprestaties in scholen wordt aangenomen met 9 stemmen voor, bij 5 onthoudingen.

De verslaggever, *De voorzitter,*

Veerle HEEREN

Monica VAN KERREBROECK